№ исх: 5-3-4/3496//20-8/294   от: 23.07.2018

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ
МИНИСТРЛІГІ**

**МИНИСТЕРСТВО
СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

010000, Астана қаласы, Кенесары көшесі, 36
тел./факс: +7 (7172) 55 59 95, тел.: +7 (7172) 55 58 03
e-mail: office@minagri.gov.kz

010000, город Астана, улица Кенесары, 36
тел./факс: +7 (7172) 55 59 95, тел.: +7 (7172) 55 58 03
e-mail: office@minagri.gov.kz

________________№________________

____

*2018 жылғы 2 ақпандағы
№ ДЗ-32 хатына*

*2018 жылғы 22 маусымдағы
№ 5-10-1299 хатына*

**Қазақстан Республикасы
Парламент Мәжілісі**

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі«Еңбек» нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасының екінші бағытының іске асырылуы туралытиісті ақпаратты қосымшаға сәйкес жолдайды.

Қосымша __ парақта.

Бірінші вице-министр   А. Евниев

*Орынд.: Б. Жүсіпов
Тел.: 555 935*

24.07.2018 ЕСЭДО ГО (версия 7.22.0) Копия электронного документа.

Қосымша

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі (бұдан әрі-Министрлік) Сіздің «Еңбек» нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған бағдарламасының (бұдан әрі - Бағдарлама) екінші бағытын жүзеге асыруын мониторингтеу бойынша хатыңызды қарастырып, келесіні хабарлайды.

<u>Бағдарламаның бірнеше шешілмеген сұрақтары туралы</u>

Бірінші – кепілге кепілдік берудің төмен қолжетімділігіне қатысты.

Министрлік Бағдарламаның екінші бағытының Операторы бола отырып, ауылдық елді мекендер мен кіші қалаларда бизнес-жобаларды іске асыратын немесе іске асыруды жоспарлайтын Бағдарлама қатысушыларына кредиттер/микрокредиттерді беру арқылы өзін-өзі жұмыспен қамтыған және жұмыссыздарды кәсіпкерлікке тарту бойынша жұмысты жүргізуде.

Жалпы қаржы институттардың (КС/МҚҰ) кредиттеріне кепілдік беру кредит берушіге де, қарыз алушыға да қажетті құрал болып табылады.

2017 жылғы нәтижелер күткендей болмады.

Осылай төмен орындаудың себептерінің бірнеше факторлары бар

«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ (АНК) Бағдарлама қаражатын игеру жоспарына сәйкес Бағдарлама қаражаты 2017 жылғы 15 тамызға дейін толық көлемде игеру қажеттілігіне байланысты, ол қаржы институттарына жұмысында кепілдік беру құралын толықтай қолдануға мүмкіндік бермеді, өйткені кредиттерге кепілдік беруге өтінімдерді қарастыру қаражатты игеру мерзімін арттырады. Осыған орай, қаржы институттар бөлінген қаражатты игеруді тездету мақсатында көбінісінде кепілдікті тартусыз жұмыс жасады, өйткені бекітілген Бағдарламаға сәйкес кепілдік 14 жұмыс күн ішінде қарастырылады. Сонымен қатар, өтінімдер аталған уақытта қарастырылмағанын атап өту қажет. Бұл кепілдік беру құралын қолдануда проблемалық мәселелердің бірі болды.

Қаржы институттарынакепілдік құрал жабдығы тартымды болу үшін «ҚазАгроГарант» АҚ *(бұдан әрі - ҚАГ)* кепілдік өтінімдерінің тәсілдерін қайта қарастыруда. Басты табандылық қаржы институттарының кредитті беделіне *(атап айтканда Қаржы серіктестігі)* яғни, ҚС қаржыландыруда және олардың кредитті портфельіне мониторинг жүргізуде АКК иеленуі. ҚС сапалы кредиттік портфельімен, жүйелі бизнес-процесімен, жаксы кредитті тарихымен жоғары кредитті беделге ие болады. Осылайша, ҚС кредитті беделі неғұрлым жоғары болғаны өтінімді қарау процесі женілдейді, тиісінше өтінімді қарау мерзімі қысқарады. Бұл жоғары кредитті беделі бар ҚС үшін ҚАГ кепілдікпен жүгінуге ынталандыра алады.

Сонымен қатар, Бағдарлама аясында кепілдік жүйесін оңтайландыру үшін ҚАГ тарапынан тұрақты түрде ұсыныстар беріліп отырады. «Еңбек» нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған бағдарламасын бекіту кезінде Министрлікпен қаржыландыру көздері ҚР ҰФ, РБ, БЖЗҚ, әкімдіктер қаражаты және АНК есебінен кеңейту жоспарлануда.

Осыған орай, аталған қаражат есебінен берілген кредиттер кепілдік беруге жатады, және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкімен бекітілген және 5 (бес) пайыздық тармаққа (10.07.2018 бастап базалық мөлшерлеме 9,0 % құрайды) жоғарылатылған базалық сыйақы мөлшерлемесіне дейін кепілдік беру жүзеге асырылатын КС/МҚҰ кредиттер/микрокредиттер бойынша номиналды сыйақы мөлшерлемесін жоғарылату жоспарлануда. Осылай, КС/МҚҰ берілетін кредиттер/микрокредиттер бойынша жылдық мөлшерлеме 14,0% (9,0% + 5%) дейін мөлшерлеме бойынша ҚАК кепілдіктерді беру мүмкін болады.

Екінші – бағдарламаларды іске асыру кезінде сабақтастықтың жоқтығына қатысты.

2015 жылы «Ауыл шаруашылығы кооперативтері туралы» Заң қабылданып, кооперацияны дамытудың негізгі кедергілер жойылды. Осылайша, кооперативтер коммерциялық емес санаттан ауылшаруашылық кооперативтерінде пайда бөлу мүмкіндігімен коммерциялық санатқа ауыстырылды, демократия принциптері сақталған (бір мүше - бір дауыс), аудиторлық бірлестіктердің жылдық ішкі аудитіне жұмсалатын шығындарды субсидиялау, арнаулы салық режимін қолдану және т.б. сияқты қаржы шаралары қарастырылған.

Бүгінгі күнде еліміздің агроөнеркәсіптік кешенінде бірқатар проблемалар бар, оларды шешуге ауыл шаруашылығы кооперациясы ықпал етеді.

Осылайша, еңбек өнімділігінің төмендігі, өнімнің бәсекеге қабілеттілігінің төмендігі, нәтижесінде өңдеуші кәсіпорындардың төмен жүктемесі, төмен техникалық жабдықталуы және машина мен трактор паркін ақылсыз пайдалану, Ауыл шаруашылық тауар өндірушерінің (бұдан әрі - АШТӨ) басым көпшілігінде білімдердің, дағдылардың, қабілеттердің және білікті мамандардың жетіспеушілігі, өнімді өткізуден төмен табыстылығы, оның ішінде маркетингтік ақпараттың жетіспеушілігіне, нарықтарға қолжетімділіктің шектеулі болуына, АШТӨ-дің бытыраңқылығына байланысты, тасымалдау, сақтау және ТМҚ-ын пайдалану үшін жоғары үстеме шығыстар (ұйымдастырушылық және маркетинг) сияқты негізгі мәселелер кооперацияның дамуымен шешу мүмкін.

Қазіргі агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 - 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында белгіленген 6 индикатор аталған мәселелерді шешу дәрежесін бағалауға мүмкіндік бермеді және кооперативтер мен жергілікті атқаруашы орган қатысушыларын индикаторларды толықтыруға және жалғандыққа ынталандырады.

Осылайша, агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 - 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын өзекті қылу шеңберінде белгіленген нысаналы индикаторлар алынып тасталды.

Сонымен қатар, Министрлік ауыл шаруашылығы кооперациясын дамыту бойынша жобалық тәсілді қолдану арқылы аграрлық кооперациясын дамыту бағдарламасын әзірлеп жатыр.

Мемлекеттік қолдау шаралары ретінде басымдылықсыз, яғни барлық ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілермен бірдей жағдайда кооперативтердің өндірген өнімдерін (сүт, ет), сондай-ақ жабдықтар және

техникаларды сатып алу инвестициялық шығындарын субсидиялау жалғастырылатын болады.

Мысалы, 1000 мал басынан бастап сыймдылығы бар мал бордақылау алаңына немесе етті қайта өңдеу кәсіпорнына бұқашықтарды өткізгенде кооперативтер үшін бір килограмм тірі салмағына 200 теңге төлеу жоспарлануда. Жергілікті бюджеттен қосымша бюджеттік қаржы бөлінген жағдайда сүт өндіру құнын арзандату үшін ауыл шаруашылығы кооперативіне есептік салмақтағы килограмына 10 теңге қарастырылған.

Үшінші – «зәкірлі кооперация»-ға қатысты.

«Зәкірлік кооперацияның» пысықталмаған тетігінің болмауы, бұл нәтижесінде несие алуға потенциалды мүмкіндіктің төмендеуіне қатысты келесіні хабарлаймыз.

Бұл жерде Австрия мен Американың тәжірибесі енгізілген.

Етті мал шаруашылығын дамытудың негізін отбасылық ферма түріндегі кішігірім шаруашылықтар құрайды. Содан соң аталған ірі қара мал өсіретін фермерлік шаруашылықтар және өндірістік бордақылау алаңдар және заманауи ет өндіретін кешендерден құралатын зәкірлік кооперациялар құрылады.

Ірі қара мал шаруашылығы, қой шаруашылығымен айналысатын 80 мыңнан астам отбасылық фермалар құру, қолданылатын жайлаулардың алаңын 58 млн. га-дан 100 млн. га-ға дейін өсіру, ірі қара мал басын 15 млн. басқа дейін, қойларды 30 млн. басқа дейін өсіру қарастырылып отыр.

Сүт шаруашылығы да сүт өндіру бойынша отбасылық фермалар, өндірістік сүт тауарлық фермалар және заманауи сүт зауыттарынан құралған зәкірлік кооперация принциптері бойынша жүзеге асырылады. Отбасылық фермалардың санын 380-нен 930-ға дейін, ірі Сүт тоуарлық ферма 108-ден 170-ке дейін және сүт зауыттарын 163-тен 174-ке днйін жеткізу жоспарланып отыр.

Нәтижесінде сүт өндірісін 1 млн. тоннаға жеткізу тапсырмасы қойылып отыр.

Жобаға қатысушылар үшін қолдаудың жеке талаптары ұсынылатын болады: жер телімдерін басымдылық түрде беру, фермерлік шаруашылықтарға мал, техника мен жабдықтар сатып алуға, жайылымға инфрақұрылым жасау үшін жеңілдікпен несие беріледі.

Айта кететін жағдай, зәкірлік кооперацияның жүзеге асырылуы оңтайлы тенденциямен жылжып келеді. «Зәкірлік кооперация» қатысушыларына 3-5%-бен 15 жылға жеңілдетілген несие беріледі.

Яғни, «Сыбаға» бағдарламасы бойынша зәкірлік кооперация басталғалы бері ірі қара мал шаруашылығында: ауылшаруашылығы тауар өндірушілерінен 45 өтінім мақұлданып, нәтижесінде 813,8 млн. теңге берілді және 1894 бас ірі қара мал сатып алынды, және қой шаруашылығында 50 өтінім мақұлданып, нәтижесінде 722,1 млн. теңге берілді және 27 227 бас қой сатып алынды.

«Бастау» қатысушыларына ауыл шаруашылығына белгіленген жер телімдерінің болмауы себебінен, әсіресе оңтүстік өңірлерде, несиенің қол жетімсіздігіне қатысты келесіні хабарлаймыз.

Белгі жағдай, 2018 жылғы 4 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңыммен Қазақстан Республикасының Жер кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізіліп, соның нәтижесінде Кодекс жаңа «Мемлекеттік

меншіктегі жер учаскелерін шаруа немесе фермер қожалығын, ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізу үшін беру ерекшеліктері» 43-1-бабымен толықтырылды. Осы бапқа сәйкес, шаруа немесе фермер қожалықтарына бизнес үшін жер телімдерін беру үшін жеке конкурстар өткізіледі, сондықтан шаруашылықтардың жер телімін алуға мүмкіндіктері ұлғаяды.

Қатысушылардың арасындағы қарым қатынас бойынша: өткізу бағасы қалай реттеледі, ірі кәсіпорындар майда шаруашылықтарға кеңес беру, азықты жеткізу және басқа қарым қатынас аспектісі бойынша қолдау көрсетуі, жаңа зәкірлік кәсіпорындардың іріктеу қалай регламенттеледі және оларға қойылатын талап бойынша айтатынымыз, фермерлік шаруашылықтар мен өндірістік бордақылау алаңдары (өндірістік сүт тауарлық фермалар) арасында қарым қатынас шарт негізінде жүзеге асырылады. Бұл ретте, шарттың негізінде ірі шаруашылықтар тек ІҚМ төлдерін (бұқашықтарды) сату кезінде тұрақталған нарықтық бағамен сатып алуға басымдылығы ғана бола алады. Бұған жарқын мысал ретінде Ақтөбе облысындағы «Актеп» компаниясының базасындағы етті кластері болып табылады. «Актеп» компаниясы өзінің айналасында жұмысқа тәжірибесі және азықты дайындауға, бордақылауға және ірі қара малды бағуға материалдық техникалық жабдықталған 300-ден астам фермерлік және шаруа қожалықтарын жинады.

Кім зәкірлік кәсіпорын болып табылады, кім бұл тізімді анықтайды және бекітеді, «зәкірлік» кәсіпорынға қойылатын өлшемдерді реттейтін нақты нормативтік құқықтың болуына қатысты сауалға келесіні хабарлаймыз.

Қазіргі таңда зәкірлік кәсіпорындарға қойылатын талаптарға қатысты бұйрық жоқ.

Сонымен қатар, «Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасын іске асыру жөніндегі кейбір шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 10 наурыздағы № 109 бұйрығына сәйкес, зәкірлік кооперация – шағын және орта шаруа (фермерлік) қожалықтары және/немесе ауыл шаруашылығы кооперативтерінің және ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері бар басқа да үміткерлердің ауыл шаруашылығы өнімдерін өсіру және өнімдерді кепілді өткізу мақсатында АӨК орта және ірі субъектілерімен әріптестігі.

Ал, зәкірлік кооперацияның негізгі саясаты өнімді сатуға бағытталуына байланысты, өйткені фермерлердің проблемасы өндірісте емес, ал өнім өткізу нарығының шектеулігі болғандықтан, зәкірлік кәсіпорын одан әрі осы өнімді өткізуіне мүмкіндігі болуы. Осылайша, ірі (орта) кәсіпорын, өзінің балансында жер, техникасы болып және өзінің аймағында кішігірім фермерлік шаруашылықтарды ұйымдастыра алса, зәкірлік кәсіпорын ретінде бола алады.

АШҚҚҚ қатысуымен бастаушы кәсіпкерлер үшін кепілдік берудің сұранысқа ие құралының қолжетімділігін және қамтамасыз ету спектрін кеңейту мүмкіндігін қарастыруға қатысты.

Министрлікпен АШҚҚҚ арқылы берілетін микрокредиттерге ҚАК кепілдік беру нұсқасы қарастырылған, алайда ҚАК және АШҚҚҚ «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ (бұдан әрі - Холдинг) еншілес ұйымдары болғандықтан

қаражаттың қайтарылмау қауіпі Холдинг ішінде шоғырланатын болады, ол мақсатқа сай келмейді.

Қазіргі кезде, АШҚКҚ акцияларының толық пакетін «Атамекен» ҰКП салу мәселесі пысықталуда. Жүзеге асыру механизмі барлық мүдделі мемлекеттік органдар мен ұйымдардың қатысуымен жақында болатын жиналыста талқыланатын болады. Осы механизмді жүзеге асыру мүмкін болса, АШҚКҚ микрокредиттеріне ҚАК кепілдігін беру мәселесі қайта қарастырылатын болады.

Уәкілетті органның салалық бағдарламаларда ұзақ мерзімді жоспарлауды ұстануы. Мемлекеттік қолдау нысанында саясаттың өзгеруі мүдделі бизнес-қауымдастықтың пікірін ескеріп жүргізілуге қатысты.

2018 жылғы 13 маусымдағы Республикалық бюджеттік комиссиясының шешімімен, агроөнеркәсіп кешеніндегі жағдайды жақсартуды, соның ішінде еңбек өнімділігін арттыруды, агралық ғылымды дамытуды және өңделген өнімді экспорттауды арттыруды көздейтін Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 - 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қолдау тапты.

Бұл ретте, аталған Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 - 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы мүдделі мемлекеттік органдармен, қоғамдастықтармен, бірлестіктермен, ҚР «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасымен, мүдделі бизнес-қауымдастықтармен және басқа да ұйымдармен пысықталған.

Зәкірлі кооперацияға тараптардың өзара іс-қимыл мәселесін пысықтау, сондай-ақ осы бағытқа 10 млрд. теңге бөлудің орындылығына талдауды ұсынуға қатысты.

Мемлекет басшысы Н. Ә. Назарбаевтың «Президенттің бес әлеуметтік бастамасы» атты халыққа үндеуінің төртінші бастамасын іске асыру мақсатында Бағдарлама іс-шараларын іске асыру үшін 2018 жылға Министрлікке ауылда және шағын қалаларда бизнес жобаларыды микрокредиттеуге 44,7 млрд. теңге қарастырылған (оның ішінде: зәкірлік кооперацияны дамытуға – 10,0 млрд. теңге; басқа бағыттарға – 34,7 млрд. тенге).

Сондай-ақ, 2018 жылғы 17 сәуірінде ҚР Үкімет отырысында Бағдарламаға енгізілген өзгерістер мен толықтырулар, нақтырақ айтқанда несиені 11 мың адамға дейін қамту индикаторын көтеру, қала мен ауылдарға несие беру лимитін анықтау, қайта өңдеу кәсіпорындары айналасында зәкірлік кооперацияны дамыту, зекірлік кооперацияны дамыту бойынша жобаларынан бөлек, микро несиелерге үміткерден жұмыс жасап жүрген кәсіпкерлерді шығарып тастау ұсынысы қолдау тапты.

Бұл ретте шағын несиелерді алуға басымдылыққа «Биснес Бастау» жобасы бойынша оқуды аяқтаған Бағдарламаға қатысушылар ие болады.

«Бастау-Бизнес» жобасы бойынша жұмысты әкімшілендіруді жетілдіру мәселелері бойынша 02.02.2018 жылғы № ДС-32 бұрын жіберілген депутаттық сауал бойынша қабылданған шешімдерге қатысты.

Бірінші. Қаржы институттарының стартап жобалармен жұмыс істеуге құлқы жоқ

Нәтижелі жұмыспен қамту және жаппай кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасының екінші бағыты (бұдан әрі - Бағдарлама) шеңберінде микрокредиттер ауылдық елді мекендерде, моноқалаларда, шағын қалаларда және қалаларда бизнес-жобаларды іске асыратын немесе іске асыруды жоспарлайтын Бағдарламаға қатысушыларына ұсынылады.

Жұмыссыздар, өзін-өзі жұмыспен қамтыған адамдар, кәсіпкерлік әлеуеті бар жұмысын жаңадан бастаған кәсіпкерлер, ауыл шаруашылығы кооперативтері және олардың мүшелері, шаруа және фермер қожалықтары Бағдарламаға қатысушылар болып табылады.

Барлығы 2017 жылдың қорытындысы бойынша Бағдарлама шеңберінде 7 227 адам микрокредит алды, олардың 57%-ы өз ісін ашып, ісін жаңадан бастаған кәсіпкерлер атанды.

Осы жылдың басынан бастап 3 027 микрокредит берілді, оның ішінде стартап жобаларды қолдауға - 1 567 микрокредит (52%).

Стартап жобаларды ашу үшін микрокредит алуға Бағдарлама шеңберінде шектеу жоқ.

Сондай - ақ, ағымдағы жылғы сәуір айында Бағдарламаға енгізілген өзгерістер мен толықтыруларға сәйкес жұмыс істеп тұрған кәсіпкерлер алынып тасталды.

Екінші. Қаржыландыру мерзімінің шектеулі болуы

Бағдарлама бойынша және «Бастау – Бизнес» жобасы бойынша оқылғандардың жалпы санынан қаржыландыру көлемі арасындағы дисбаланска қатысты

Басында Бағдарламаға «Атамекен» ҰКП-ның ұсынысы бойынша микрокредит алу үшін «Бастау – Бизнес» жобасы бойынша оқығандардың жалпы санының 20%-ын даярлау индикаторы салынған болатын. Бұл ретте, Бағдарлама есебінен ғана емес, басқа да көздерден (МҚҰ қаражатынан, демеушілік қаражаты есебінен құрылған ҰКП) микрокредит беру жоспарланған.

2017 жылдың қорытындысы бойынша «Бастау – Бизнес» бойынша оқыған 3 314 адам Бағдарлама шеңберінде өз жобаларын іске асырды.

Оқу процесінің жалпы ұзақтығы кемінде күнтізбелік 25 күнді құрайды.

Микрокредиттер алуға «Бастау Бизнес» жобасында оқуды аяқтағаны туралы сертификат алған (бизнес-жоспарларды қорғау кезеңіне жіберілгендер үшін) Бағдарлама қатысушылары басым құқыққа ие.

Сондай - ақ, 2018 жылғы 14 шілдеде Қазақстан Республикасы Премьер - Министрі Б.А. Сағынтаевтың төрағалығымен Бағдарлама шеңберінде микрокредиттеу мәселелері бойынша жиналыс өткізілді.

Жиналыс барысында «Бастау - Бизнес» жобасы шеңберінде оқығандарға микрокредиттер беру қажеттілігі мен маңыздылығы атап өтілді.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрі Ө.Е. Шөкеевтің жиналысының нәтижесі бойынша «Атамекен» ҰКП және Холдингке оқытылғандарды максималды қамту мақсатында «Бастау Бизнес» жобасы шеңберінде оқыту және микрокредит кестелерін синхронизациялауды бекіту бойынша тапсырма берілді.

Үшінші. АШМ/«ҚазАгро» АҚ қаржыландырудағы теңгерімсіздік

Бағдарламаға сәйкес, индикативті көрсеткіштердің бірі болып АШМ үшін микрокредиттеудің жалпы сомасының 20%-дан төмен сомада ісін жаңадан бастағандарға микрокредит беру Бағдарлама қаражаты есебінен міндетті қаржыландыру болып табылады.

Бұл ретте, Бағдарламада төмен шектеулік белгіленген, соған қарай ісін жаңадан бастағандарға көп көлемде қаржыландыру мүмкін. 2017 жылдың қорытындысы бойынша ісін жаңадан бастағандардыағымдағы жылы қаржыландыру 57%мөлшерінде болды.

Осыған орай, іске асыру үшін нормативтік шектеулер жоқ деп санаймыз.

Төртінші. Декларацияланатын қаржы құралдарының төменгі қолжетімділігі (микрокредит беру, МҚҰ субсидиялау)

Ауылда микрокредиттеуге 45,3 млрд. теңге бағытталған немесе жалпы бөлінетін қаржының 72%, қалаларда 17,3 млрд. теңге немесе 28%.

2018 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша 14,8 млрд. теңге игерілді немесе жылдық жоспардың 24 %, оның ішінде ауылда 8,8 млрд. теңге (19,4%) және 6 млрд. теңге қалаларда (34,7%), бұл бірінші жартыжылдық бойынша жоспардың 90% құрайды.

Ауылшаруашылығы саласы жобаларының ерекшелігі мен маусымдық сипатына байланысты қаржыландыру жоспарына сәйкес 76%-ды немесе 47,8 млрд. теңгені екінші жартыжылдықта игеру жоспарлануда.

Бағдарламаға енгізілген өзгерістер мен толықтыруларға сәйкес (2018 жылғы 24 сәуірде) микроқаржы ұйымдары үшін қарыз қаражаты микрокредит ұйымының ішкі құжаттарына сәйкес қамтамасыз етілмей беріледі.

Бесінші. Декларацияланатын қаржы құралдарының (кепілдік беру) төменгі қолжетімділігі

Кредиттерді кепілдендіру ауылдық жерлер мен шағын қалаларда «КазАгроГарант» АҚ, қалалар мен моноқалаларда «Даму» КДҚ» арқылы жүзеге асырылады.

Ісін жаңа бастаған кәсіпкер үшін кепілдіктердің мөлшері кредит/микрокредит сомасынан 85%-дан аспайды.

2018 жылы 790 микрокредитті кепілдендіру үшін 4,2 млрд. теңге қарастырылған, оның ішінде қалаларда 500 микрокредитті кепілдендіру үшін 1,1 млрд. теңге, ауылда 290 кепілдікке 3,1 млрд. теңге.

2018 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша 233 мирокредит кепілдендірілді, оның ішінде қалаларда 186 келісім-шарт, ауылдарда 47 келісім-шарт.

Қазіргі уақытта «Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қоры» АҚ (бұдан әрі - АШҚҚҚ) арқылы берілетін ауылдағы микрокредиттерді кепілдендіру мәселесі туындап отыр.

АШҚҚҚ икемді кепілдік саясатын жүргізеді - ауылдық жерлерде жылжымалы және жылжымайтын мүлікті, жер учаскелерін, алдағы уақытта түсетін мүлікті және т.б. кепілдікке алу мүмкіндігін көздейді. Жылжымайтын мүліктің құрылыс жылы және құрылыс материалдары бойынша кепілге қойылатын талаптар алып тасталды Кепілді мүлікпен өтеу сомасы 120%-дан 100%-ға дейін азайды

Қалаларда микрокредит беру мәселелері бойынша – Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі және ауылдар мен шағын қалаларда 2018 жылдан бастап «Бастау Бизнес» жобасын іске асыру және микрокредит беру мәселелері бойынша – Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі Бағдарламаның екінші бағытының операторлары болып табылады.

2018 жылғы 14 шілдеде Бағдарлама шеңберінде микрокредиттеу мәселелері бойынша өткен жиналыс кепілдендіру сұрағы да қарастырылды.

Жиналыс қорытындысы бойынша Ауыл шаруашылығы министрлігі мен «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ-на ағымдағы жылғы 1 тамызға дейін ауылда берілетін микрокредиттерді кепілдендіру мәселесін пысықтау бойынша тапсырма берілді.

Алтыншы. Маркетингтік зерттеулердің жоқтығы.

«Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламаның қолданыста болған барлық кезеңде (2011-2016 жылдар аралығында) 101 млрд. сомаға 45 мыңға жуық микрокредит берілді.

Бұл ретте, Бағдарлама қатысушылардың 80%-ы кредиттерді ауыл шаруашылығы саласындағы жеке ісін ашуға немесе жеке бизнесін кеңейтуге пайдаланған (оның ішінде 2016 жылы – 89 %). Оның ішінде, шамамен 92-95%-ы мал шаруашылығына келеді, өйткені мал шаруашылығы ауыл тұрғындарына ең оңай, қол жетімді және түсінікті бизнес болып табылады.

Осы тенденцияны есепке ала отырып, жаңа Бағдарлама бойынша ауылдарда микрокредит беруді қаржыландыру АШМ-ге берілді.

Бағдарлама шарттарына сәйкес әр жылдың 20 ақпанына дейін Қазақстан Республикасының «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасы және өңірлік кәсіпкерлер палаталары жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп аудандарды және елді мекендерді мамандандыру карталарын әзірлейді.

Аудандардың, шағын қалалардың мамандану картасы бизнесті дамыту үшін әлеуетті тауашалар мен табысты бағыттарды айқындау бойынша аудандық деңгейде өткізілетін маркетингтік зерттеу негізінде әзірленеді. Маркетингтік зерттеуді (скрининг әдісі бойынша) «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасы, қаржылай емес қолдау операторы жүргізеді.

Приложение

Министерство сельского хозяйства Республики Казахстан (далее-Министерство), рассмотрев Ваше письмо по мониторингу реализации второго направления Программы развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы «Еңбек» (далее-Программа), сообщает следующее.

<u>О ряде не решенных вопросов Программы.</u>

Первое – низкая доступность гарантирования залога.

Министерство, являясь Оператором второго направления Программы проводит работу по вовлечению самозанятого населения и безработных в предпринимательство, путем предоставления кредитов/микрокредитов участникам Программы, реализующим или планирующим реализовать бизнес-проекты в сельских населенных пунктах и малых городах.

В целом гарантирование кредитов финансовых институтов (КТ/МФО) является очень привлекательным и востребованным инструментом как для кредитора, так и для заемщика.

Результаты 2017 года оказались не такими, как ожидали.

Причинами столь низкого исполнения является ряд факторов.

В частности план освоения АО «Аграрная кредитная корпорация» (АКК) средств Программы, согласно которому в срок до 15 августа 2017 года средства Программы должны быть освоены в полном объеме, не позволили финансовым институтам применять в работе инструмент гарантирования по причине того, что рассмотрение заявок на гарантирование кредитов увеличивает сроки освоения средств. По этой причине финансовые институты в целях ускорения освоения выделенных денежных средств, в большинстве обошлись без привлечения гарантии, так как согласно утвержденной Программе гарантия рассматривается в течение 14 рабочих дней. При этом следует отметить, что не всегда заявки рассматривались в указанный срок. Это тоже явилось одной из проблем в применении инструмента гарантирования.

Для того, чтобы инструмент гарантирования был привлекателен для финансовых институтов, АО «КазАгроГарант» (КАГ) пересмотрен подход к рассмотрению заявок на гарантирование. Упор делается на кредитный рейтинг финансовых институтов (в частности КТ), который присваивается АКК при фондировании КТ и мониторинге их кредитного портфеля. КТ с качественным кредитным портфелем, налаженными бизнес-процессами, хорошей кредитной историей получают высокий кредитный рейтинг. Таким образом, чем выше кредитный рейтинг КТ, тем более упрощенный процесс рассмотрения заявок и, соответственно, меньший срок рассмотрения заявок. Это послужит стимулом для КТ с высоким кредитным рейтингом в обращении за гарантиями КАГ.

Кроме того, со стороны КАГ на регулярной основе даются предложения по улучшению системы гарантирования в рамках Программы. При утверждении Государственной программы развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы «Еңбек» Министерством

планируется расширить источники финансирования за счет включения средств НФ РК, ЕНПФ, РБ, средств акимата и АКК.

Таким образом, кредиты, выдаваемые за счет указанных средств также будут подпадать под гарантирование, и в связи с этим планируется повысить номинальную ставку вознаграждения по кредитам/микрокредитам МФО/КТ, по которым осуществляется гарантирование до уровня базовой ставки вознаграждения, установленной Национальным Банком Республики Казахстан и увеличенной на 5 (пять) процентных пунктов (с 10.07.18г. базовая ставка составляет 9,0%). Следовательно, по кредитам/микрокредитам, выдаваемые КТ/МФО по ставке до 14,0% годовых (9,0% + 5%) будет возможно предоставление гарантий КАГ.

Второе – отсутствие преемственности при реализации программ.

С принятием Закона «О сельскохозяйственных кооперативах» в 2015 году устранены основные барьеры для развития кооперации. Так, кооперативы переведены из разряда некоммерческих в коммерческие и возможность распределения прибыли в сельскохозяйственном кооперативе, сохранены принципы демократичности (один член – один голос), предусмотрены финансовые меры, как субсидирование затрат ревизионных союзов для проведения ежегодного внутреннего аудита, применение специального налогового режима и другие.

На сегодняшний день в отрасли агропромышленного комплекса страны имеются проблемы, решению которых способствует сельхозкооперация.

Так, ключевые проблемы, как низкая производительность труда, низкая конкурентоспособность продукции, как следствие недозагруженность перерабатывающих предприятий, низкая техническая оснащенность наряду с нерациональным использованием машинно-тракторного парка, недостаток знаний, навыков, способностей и отсутствие компетентных специалистов у подавляющего большинства СХТП, низкая доходность от реализации продукции в т.ч. из-за недостатка маркетинговой информации, ограниченности доступа к рынкам сбыта, разрозненности СХТП, высокие накладные расходы (организационные и маркетинговые) при приобретении, транспортировке, хранении и использовании ТМЦ, которые можно решить с развитием кооперации.

Установленные 6 индикаторов в действующей Государственной программе развития АПК на 2017-2021 годы не позволили оценить степень решения вышеуказанных проблем и мотивируют участников кооперативов и МИО к припискам и фальсификации показателей.

Таким образом, в рамках актуализации Государственной программы развития АПК на 2017-2021 годы установленные целевые индикаторы были исключены.

Вместе с тем, в настоящее время Министерством ведется работа по формированию программы развития агрокооперации с применением проектного подхода по развитию сельскохозяйственной кооперации.

Субсидии на инвестиционные затраты на приобретение кооперативов (молочные продукты, мясо), а также оборудование и оборудование будут по-прежнему оставаться такими же, как и все государственные

сельскохозяйственные производители, без превентивных мер государственной поддержки.

Для кооперативов на реализацию бычков на откормочные площадки емкостью от 1000 скотомест или на мясоперерабатывающие предприятия планируется выплатить 200 тенге за килограмм живого веса. На удешевление стоимости производства молока для сельхозкооперативов предусмотрено 10 тенге за килограмм зачетного веса при выделении дополнительных бюджетных средств из местного бюджета.

Третье – «якорная кооперация».

Что касается отсутствия на данный момент проработанного механизма «якорной кооперации», в результате чего снижается потенциальная возможность получить финансирование, сообщаем следующее.

Здесь внедрен опыт Америки и Австралии.

Основу развития мясного животноводства составят небольшие хозяйства в виде семейных ферм. В дальнейшем выстраивается якорная кооперации, состоящих из указанных фермерских хозяйств по выращиванию КРС и промышленных откормочных площадок и современных мясоперерабатывающих комплексов.

Предусматривается создание более 80 тыс. семейных ферм, занятых скотоводством, овцеводством, расширение площади используемых пастбищ с 58 млн. га до 100 млн. га, увеличение поголовья КРС до 15 млн. голов, овец до 30 млн. голов.

Развитие молочного животноводства также будет выстроена по принципу якорной кооперации состоящей из семейных ферм по производству молока, промышленных молочно-товарных ферм и современных молзаводов. Планируется довести количество семейных ферм с 380 до 930, крупных МТФ с 108 до 170 и молзаводов с 163 до 174.

В результате ставится задача увеличить объем производства молока на 1 млн. тонн.

Для участников проекта будут предложены отдельные условия поддержки: приоритетное выделение земельных участков, льготное кредитование фермерских хозяйств назакуп поголовья, приобретение техники и оборудование, создание инфраструктуры пастбищ.

Следует отметить, что реализация якорной коопераций идет положительными тенденциями. Так, участникам «якорной кооперации» выдаются льготные кредиты под 3-5% годовых на 15 лет.

Так, в рамках программы «Сыбага», с начало реализации проектов по якорной кооперации (февраля 2018 года) в скотоводстве: было одобрено 45 заявок от сельхозтоваропроизводителей, в результате чего выдано 813,8 млн. тенге и приобретено 1894 голов крупного рогатого скота, и в овцеводстве было одобрено 50 заявок, в результате чего выдано 722,1 млн. тенге и приобретено 27 227 голов овец.

Относительно не доступности для участников «Бастау Бизнес» кредитов по причине отсутствия земель сельхозназначения, особенно в южных регионах страны, сообщаем следующее.

Как известно, Законом Республики Казахстан от 4 мая 2018 года в Земельный Кодекс Республики Казахстан были внесены изменения и дополнения, в связи с чем Кодекс был дополнен новой статьей 43-1 «Особенности предоставления земельных участков, находящихся в государственной собственности, для ведения крестьянского или фермерского хозяйства, сельскохозяйственного производства». Согласно данной статье, для крестьянских или фермерских хозяйств будут проводится отдельные конкурсы по предоставлению земельных участков для ведения бизнеса, в связи с чем шансы на получения земель у хозяйств увеличиваются.

Относительно взаимоотношения между участниками: каким образом будут регулироваться цены сбыта, как будет осуществляться поддержка крупными предприятиями мелких в части консультативной помощи, поставка кормов и другие аспекты взаимоотношений, каким образом будут регламентироваться отбор новых якорных предприятий и предъявляться требования к ним поясняем что сотрудничество между фермерскими хозяйствами и промышленными откормочными площадками (промышленными молочно-товарными фермами) осуществляется на основе договора. При этом, крупные хозяйства на основании договора будут лишь иметь право преимущественной покупки молодняка КРС (бычков) по рыночной цене, установленной на момент реализации. Так, одним из таких ярких примеров является создание мясного кластера на базе группы компаний «Актеп» в Актюбинской области. Компания «Актеп» собрало вокруг себя более 300 средних фермеров и крестьянских хозяйств, у кого имеется опыт работы и материально-техническое оснащение для заготовки кормов, откорма и содержания крупного рогатого скота.

Относительно вопросов кто являются якорными хозяйствами, кто определяет и утверждает этот перечень, наличие конкретной нормативной правовой базы (приказ Министерства), которой бы регулировались критерии к «якорным» предприятиям, сообщаем следующее.

На данный момент отсутствует приказ относительно требованиям к якорным предприятиям. В настоящее время, приказ Заместителя Премьер-Министра Республики Казахстан-Министра сельского хозяйства РК от 10 марта 2017 года № 109 «О некоторых мерах по реализации Программы развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы», приводится в соответствие с Программой, в части указания якорной кооперации – партнерство мелких и средних крестьянских (фермерских) хозяйств и/или сельскохозяйственных кооперативов и других претендентов, имеющих земли сельскохозяйственного назначения, со средними и крупными субъектами АПК в целях наращивания производства сельскохозяйственной продукции и гарантированного сбыта продукции.

Так, в связи с тем, что основная политика якорной кооперации направлена на обеспечение сбыта продукции, так как проблема фермеров не в производстве, а в ограниченности рынков сбыта продукции, то якорное предприятие должно иметь возможность в дальнейшей реализации продукции. Таким образом, крупное (среднее) предприятие, имеющие на своем балансе

земли, технику и способный организовать вокруг себя небольшие фермерские хозяйства, может выступать в роли якорного предприятия.

Рассмотреть возможность расширения спектра обеспечения и доступность востребованного инструмента гарантирования для начинающих предпринимателей с участием ФФПСХ

Министерством рассматривался вариант гарантирования КАГ микрокредитов, выдаваемых через ФФПСХ, однако учитывая то, что КАГ и ФФПСХ являются дочерними организациями АО «НУХ «КазАгро» (далее - Холдинг) и риски невозвратности средств будут концентрироваться внутри Холдинга, это является не целесообразным.

В настоящий момент прорабатывается вопрос продажи полного пакета акций ФФПСХ НПП Атамекен. Механизм реализации планируется обсудить на ближайшем совещании с участием всех заинтересованных государственных органов и организаций. В случае возможности реализации данного механизма, вопрос гарантирования КАГ микрокредитов ФФПСХ будет рассмотрен повторно.

Уполномоченному органу придерживаться долгосрочного планирования в отраслевых программах. Изменения политики в формах господдержки должны производиться с учетом мнения заинтересованного бизнес-сообщества.

Решением Республиканской бюджетной комиссии от 13 июня 2018 года была оказана государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017-2021 годы, которая предусматривает совершенствование агропромышленного комплекса, включая производительность труда, развитие аграрной науки и экспорт переработанных продуктов.

В то же время государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017-2021 годы была разработана с участием заинтересованных государственных органов, сообществ, ассоциаций, Национальной палаты предпринимателей «Атамекен», бизнес-ассоциаций и других организаций.

Проработать вопрос взаимодействия сторон якорной кооперации, а также предоставить анализ целесообразности выделения 10 млрд. тенге на это направление.

В целях исполнения четвертой инициативы Обращения Главы государства Н.А. Назарбаева к народу «Пять социальных инициатив Президента» для реализации мероприятий Программы на 2018 год МСХ на микрокредитования бизнес-проектов жителей сельских населенных пунктов и малых городов предусмотрены средства в сумме 44,7 млрд. тенге, (из них: на развитие якорной кооперации – 10,0 млрд. тенге; на другие направления – 34,7 млрд. тенге)

Кроме того, на заседании Правительства 17 апреля т.г. одобрены изменения и дополнения в Программу в части увеличения индикаторов охвата микрокредитованием до 14 тыс. человек, уточнения лимитов выдачи микрокредитов для городов и сел, развития якорной кооперации вокруг перерабатывающих сельхозпредприятий, исключения действующих

предпринимателей из числа претендентов на микрокредитование, за исключением проектов по развитию якорной кооперации.

В то же время участники Программы, которые прошли обучение в рамках проекта «Бастау Бизнес», имеют приоритет в получении микрокредита.

По ранее направленному запросу от 02 февраля 2018 года № ДЗ-32 по системным проблемам управления и финансирования в рамках проекта «Бастау Бизнес».

Первое. Не заинтересованность финансовых институтов работать со стартап-проектами.

В рамках второго направления Программы микрокредиты предоставляются участникам Программы, реализующим или планирующим реализовать бизнес-проекты в сельских населенных пунктах, моногородах, малых городах и городах.

Участниками Программы являются безработные, самозанятые, начинающие предприниматели с предпринимательским потенциалом, сельскохозяйственные кооперативы и их члены.

Всего по итогам 2017 года 7 227 человек получили микрокредиты в рамках Программы, из которых 57% стали начинающими предпринимателями (стартап-проекты), открыв собственное дело.

Всего с начала текущего года выдано 3 027 микрокредитов, в том числе на поддержку стартап-проектов – 1 567 микрокредитов (52%).

Ограничений в рамках Программы для получения микрокредита для открытия стартап-проектов нет.

Также, в апреле текущего года в Программу внесены изменения и дополнения в части исключения действующих предпринимателей из числа претендентов на микрокредитование.

Второе. Ограниченность сроков финансирования.

Касательно дисбаланса между объемом финансирования по Программе и общим количеством обученных по проекту «Бастау Бизнес».

В Программе изначально по предложению НПП «Атамекен» были заложены индикаторы – 20% от общего числа обученных по проекту «Бастау Бизнес», будут подготовлены для получения микрокредитов. При этом, выделение микрокредитов предполагалось не только за счет средств Программы, но и из других источников *(средства МФО, созданные НПП за счет спонсорских средств)*.

По итогам 2017 года 3 314человек, обученных по «Бастау Бизнес» реализовали свои проекты.

Также, 14 июля 2018 года под руководством Премьер-Министра Республики Казахстан Сагинтаева Б.А. было проведено совещание по вопросам микрокредитования в рамках Программы.

В ходе совещания также, была отмечена необходимость и важность выдачи микрокредитов для обученных в рамках проекта «Бастау Бизнес».

Вместе с тем, 12 июля по итогам совещания у Заместителя Премьер-Министра Республики Казахстан – Министра сельского хозяйства Республики Казахстан Шукеева У.Е. Холдингу совместно НПП Атамекенбыло дано поручение об установлении синхронизации графиков микрокредитования и

обучения в рамках проекта «Бастау Бизнес», с целью максимального охвата обучающихся.

Третье. Дисбаланс в финансировании Министерство/Холдинг.

Согласно Программе, одним из индикативных показателей для Министерства является обязательное финансирование за счет средств Программы на микрокредитование начинающих предпринимателей в сумме не менее 20%от общей суммы микрокредитования.

То есть, Программой установлено нижнее ограничение, и следовательно, финансирование начинающих предпринимателей возможно и в более большем объеме. По итогам 2017 года, финансирование начинающих предпринимателей в текущем году составило порядка 57%.

В этой связи считаем, что нормативных ограничений для реализации не имеется.

Четвертое. Низкая доступность декларируемых финансовых инструментов (микрокредитование, субсидирование МФО).

На кредитование в сельской местности предусмотрено 45,3 млрд. тенге или 72% выделяемого объема средств, в городах 17,3 млрд. тенге или 28%.

По состоянию на 1 июля 2018 года освоено14,8 млрд. тенге или 24 % от годового плана, в том числе 8,8 млрд. тенге на селе (19,4%) и 6 млрд. тенге в городах (34,7%), это составляет90 % от плана на первое полугодие.

В связи со спецификой и сезонным характером проектов сельскохозяйственной отрасли по плану финансирования почти 76% или 47,8 млрд. тенге планируется освоить во втором полугодии.

Согласно внесенным изменениям и дополнениям в Программу (*от 24 апреля 2018 года*) для МФО заемные средства выдаются без обеспечения в соответствии с внутренними документами организации микрокредитования.

Пятое. Низкая доступность декларируемых финансовых инструментов (гарантирование)

Гарантирование кредитов, осуществляется в сельских населенных пунктах и малых городах, через КАГ, в городах и моногородах - АО «ФРП «Даму».

Размер гарантий для начинающего предпринимателя составляет не выше 85 % от суммы кредита.

В 2018 году для гарантирования 790 микрокредитов выделено 4,2 млрд. тенге, из них в городах 1,1 млрд. тенге длягарантирование 500 микрокредитов, на селе 3,1 млрд. тенге на 290 гарантий.

По состоянию на 1 июля 2018 года прогарантировано 233 микрокредитов, в том числе в городах заключено 186 договоров, на селе 47 договоров.

В настоящее время существует вопрос гарантирования на селе, выдаваемых через ФФПСХ.

ФФПСХ проводит относительно гибкую залоговую политику – предусматривает возможность принятия в залог движимого и недвижимого имущества в сельской местности, земельные участки, имущество, поступающее в будущем и т.д. Исключены требования к залогу по году постройки и

материалу постройки недвижимого имущества. Снижены суммы покрытия залоговым имуществом со 120% до 100%.

Операторами второго направления Программы являются Министерство национальной экономики Республики Казахстан - по вопросам микрокредитования в городах, Министерство - по вопросам реализации проекта «Бастау Бизнес» с 2018 года и микрокредитования на селе и в малых городах.

Вопрос гарантирования микрокредитов, выданных на селе также рассматривался 14 июля 2018 года на совещании по вопросам микрокредитования в рамках Программы.

По итогам совещания Министерству совместно с Холдингом дано поручение до 1 августа т.г. проработать вопрос гарантирования микрокредитов, выдаваемых в сельской местности.

Шестое. Отсутствие маркетинговых исследований.

За весь период действия программы «Дорожная карта занятости 2020» (2011-2016 годы), выдано порядка 45 тысяч микрокредитов на сумму 101 млрд. тенге.

При этом, почти 80% участников Программы использовали кредиты для открытия собственного дела или расширение своего бизнеса в сфере сельского хозяйства (в том числе в 2016 году – 89%). Из них почти 92-95% на животноводство, так как животноводство для сельских жителей является самым простым, доступным и понятным бизнесом.

Учитывая данную тенденцию, финансирование на микрокредитование на селе по новой Программе было передано Министерству сельского хозяйства Республики Казахстан.

Согласно Программе местные исполнительные органыобластного уровня совместно с РПП «Атамекен» разрабатывают карту специализации районов, малых городов ипри необходимости по согласованию с уполномоченным органом в области агропромышленногокомплекса вносят изменения и коррективы.

Карта специализации районов, малых городов разрабатывается на основании проводимогомаркетингового исследования на районном уровне по выявлению потенциальных ниш и перспективныхнаправлений для развития бизнеса. Маркетинговое исследование (по методу скрининга) проводится НПП «Атамекен», оператором нефинансовойподдержки.